

Pol'sko-slovenské pohraničie ožíva a prekvitá vďaka zdrojom EÚ!

Doteraz boli schválené finančné príspevky pre 49 projektov na celkovú sumu skoro 65,5 milióna eur (finančné príspevky z Európskeho fondu regionálneho rozvoja).

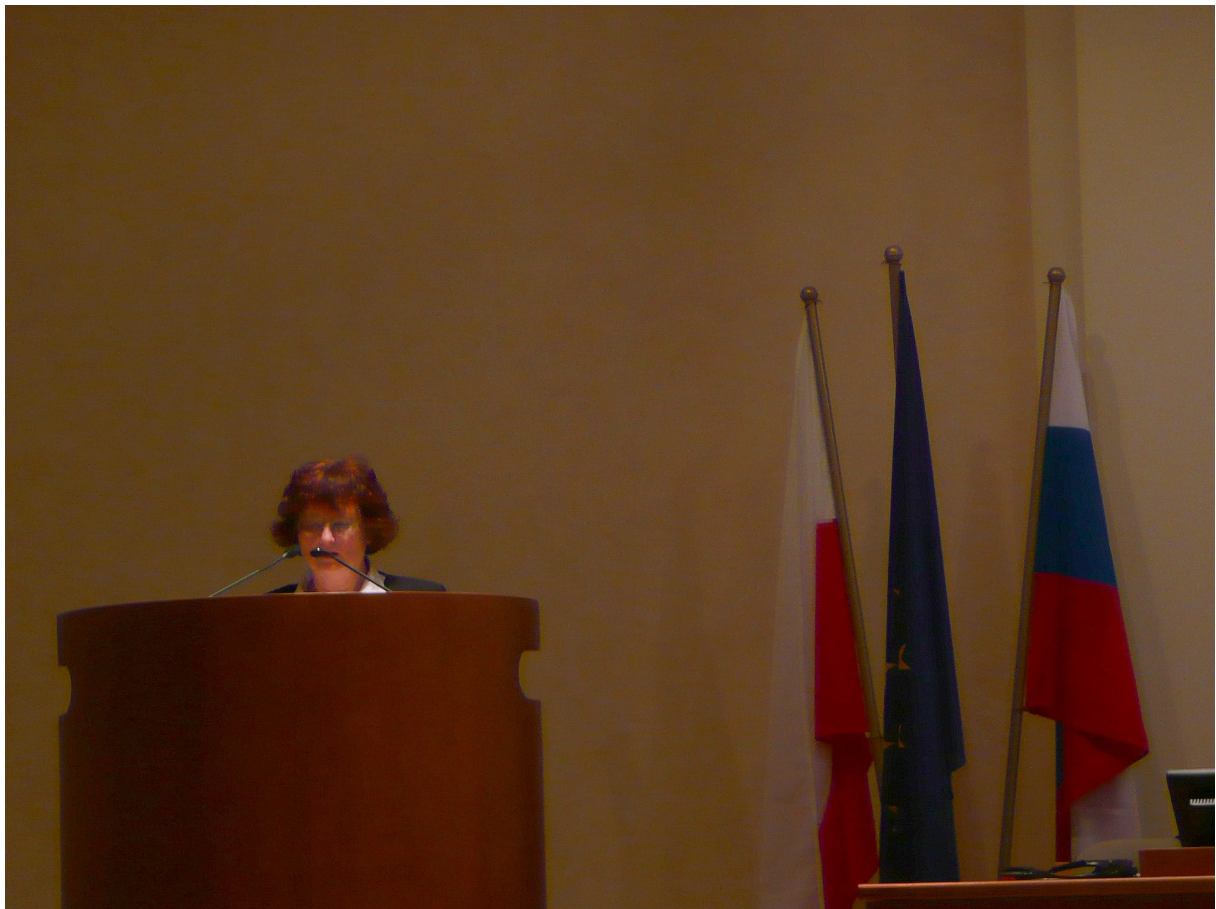
Počas výročnej konferencie venovanej cezhraničnej spolupráci, ktorá sa konala v Krakove v rámci Programu cezhraničnej spolupráce Poľská republika – Slovenská republika 2007 – 2013 bolo predstavených niekoľko vybraných projektov, ktoré už získali finančný príspevok, boli poskytnuté aj odpovede na otázky prijímateľov a potenciálnych prijímateľov týkajúce sa podpisovania zmlúv, školení a ďalšej výzvy. Ako informovala Iwona Brol, riaditeľka Odboru Územnej spolupráce Ministerstva regionálneho rozvoja Poľskej republiky, **d'alsia výzva na predkladanie žiadostí bude vyhlásená už na jeseň. Školenia pre prijímateľov sa plánujú na prelome júla a augusta.**

Manuela Passos-Hatzimikis z Generálneho riaditeľstva pre regionálnu politiku Európskej komisie zdôraznila, že cezhraničná spolupráca prispieva k riešeniu mnohých dôležitých sociálno-hospodárskych problémov, ochrane životného prostredia, riešeniu problémov energie a dopravy ako aj budovaniu medziludských vzťahov. V rámci regionálnej spolupráce vzniká mnoho skvelých projektov, ktoré poskytujú **dlhodobé prínosy** pre obyvateľov daného regiónu a pre turistov.

Elena Molnárová z Odboru cezhraničnej spolupráce Ministerstva výstavby a regionálneho rozvoja Slovenskej republiky zdôraznila, že komunikácia, vzájomné pochopenie a dôvera, otvorenosť a kreativita sú základom úspešnej cezhraničnej spolupráce. Mimoriadnemu záujmu sa tešia mikroprojekty, teda projektu typu „ľudia ľuďom“. V prvej výzve bolo podaných až **490 žiadostí o mikroprojekty**. Tatro, aj keď z geografického hľadiska zdanlivo delia, opak je pravdou – zblížujú Poliakov a Slovákov, pretože sú spoločnou hodnotou a národným dedičstvom.

Sociológovia sa na jav, akým je cezhraničná spolupráca na mikro aj makro úrovni, pozerajú z úplne inej perspektívy, zdôraznila profesorka Anna Karwińska, vedúca Katedry sociológie na Fakulte ekonómie a medzinárodných vzťahov Ekonomickej univerzity v Krakove. Cezhraničná spolupráca je sociálny proces, séria javov, ktoré vznikajú z určitých príčin a majú aj svoje konkrétne dôsledky. Vieme, že každá zo strán má svoje konkrétne očakávania, chceta by realizovať určité ciele, dôležité je, aby tieto boli jednoznačne určené, rovnako dôležitá je aj otázka správneho výberu partnera. **Kľúčové sú rokovania**. Partneri musia chcieť so sebou rokovať a dospieť ku kompromisu. Veľmi dôležitá je **komunikácia**. Netreba kričať, ale hovoriť a počúvať. Existujúce rozdiely sú príležitosťou na otvorenie dialógu a tvorivej konfrontácie. Môžu byť hnacou silou, východiskom pre zaujímavé riešenia. Spoločné riešenia môžu byť totiž oveľa lepšie ako riešenia prijímané jednotlivými stranami v prípade, že tieto by medzi sebou nespolupracovali. Cezhraničná spolupráca prispieva k vytvoreniu sociálneho kapitálu, prekonávaniu stereotypov, šovinizmu a nacionalizmu, vzájomnému spoznávaniu sa v každodenných situáciách a vytvoreniu kultúrnych vzťahov.

Silou ekonómie je možnosť dezagregácie, teda rozloženia komplikovaných javov na menšie prvky a pohľad z tejto perspektívy. Podľa názoru profesora Aleksandra Surdeja, vedúceho Katedry európskych štúdií na Fakulte ekonómie a medzinárodných vzťahov Ekonomickej univerzity v Krakove nie je potrebné používať príliš komplikované ekonomické kategórie, aby bolo možné ukázať, že mnohé z projektov by uspeli pri analýze nákladov a prínosov, a dokonca by generovali vyššie prínosy ako náklady v prípade nepeňažných kategórií. Profesor zdôraznil takzvaný efekt hranice, kvôli ktorému v oblastiach, ktoré by mali spolupracovať z ekonomického a sociálneho hľadiska, hospodárske, sociálne a kultúrne vzťahy a interakcie nie sú veľmi intenzívne. Programy cezhraničnej spolupráce sa teda môžu vnímať ako pokus o zásah zo strany verejných orgánov pre zníženie hraničného efektu. Ekonomickú hodnotu majú nielen projekty spojené s infraštruktúrou či cestami, ale aj projekty spojené s kultúrnym dedičstvom. Je to takzvaná hodnota existencie a zachovania už neexistujúcej minulosti a hodnota možnosti – teda uvedomovania si, že niečo existuje, že máme možnosť si to vybrať.

Počas konferencie boli prezentované niektoré z projektov, ktoré získali finančný príspevok z Európskej únie.

Združenie Euroregión Tatry „Stretnutie siedmich kultúr poľsko-slovenského pohraničia „Od Ladislava Medňanského po Jana Kantyho Pawluśkiewicza“.

Pohraničie sa vyznačuje výnimočným bohatstvom kultúrneho dedičstva, ktoré po stáročia spoluvytvárali obyvatelia tohto územia: Poliaci, Slováci, Maďari, Nemci, Lemkovia, Židia a Rómovia. Stopy týchto kultúr pretrvali v pamiatkach architektúry a umenia, v bohatých zvykoch, folklóre a remese, v hudbe a jazyku. Cieľom projektu je zachovanie unikátnych kultúrnych hodnôt vytvorených vplyvom siedmich kultúr avyužitie multikultúrnosti pohraničia pri pripravovaní nových turistických a kultúrnych atrakcií. Okrem iného sa plánuje výstava, ktorá bude nadšením pre všetkých milovníkov hôr – výstava najstarších pohľadov na Tatry zobrazených na mapách, ilustráciách a obrazoch umelcami rôznych kultúr a Súťaž insitného umenia a Art Brut Pohraničia.

Slovenská ornitologická spoločnosť/ BirdLife Slovensko „Ochrana ohrozených vtáčích druhov, Ochrana Západných Karpát“.

Aby sa v Karpatoch spievalo a cvrkalo. Projekt je zameraný na ochranu dvadsiatich piatich druhov vtákov, ktoré majú svoje hniezdiská v prihraničnej oblasti. Sú to vtáčie druhy uvedené v programe Natura 2000, okrem iného sú to včelár lesný, orol skalný, orol krikľavý, sokol sťahovavý, chrapkáč, výr skalný, pôtik kapcavý, rybárik riečny, kalužiak červenonohý či strakoš. V programe sa plánujú vytvoriť ochranné zóny okolo hniezd, opraviť hniezda, ktoré sú v zlom stave avytvoriť umelé hniezda pre druhy, ktorým hrozí nedostatok hniezdisk. Projekt prispeje k zlepšeniu ekologického vzdelávania a k zapojeniu komunít do aktivít spojených s ochranou a spoznávaním života vtákov.

Okres Krosno „Rozvoj cestnej infraštruktúry medzi okresom Krosno, Jasło a Bardejov“.

Slovensko na dosah ruky. Zlý stav cestnej infraštruktúry na poľsko-slovenskom pohraničí, nízka kvalita dopravných akomunikačných spojení sú príčinou, že sa Slovensko zdá nedostupné, aj keď je tak blízko. Výstavba novej cesty z obce Nižná Polianka k hranici Poľskej republiky a na poľskej strane prestavba okresnej cesty Krosno-Kobylany-Toki má tento problém vyriešiť. Projektové územie je veľmi atraktívne z turistického hľadiska. Nachádza sa tu Magurský národný park, nedotknuté horské pásmo Nízkych Beskýd, kúpele, pamiatky zapísané do zoznamu svetového kultúrneho dedičstva UNESCO, skanzeny, múzeá, lyžiarske trate a cyklistické chodníky. Vznikajú tiež nové, letné trasy extrémnych jásd.

Gréckokatolícke arcibiskupstvo Prešov „Záchrana drevených chrámov na medzinárodnej drevenej ceste“.

Francúzsko má svoju cestu zámkov na Loire, poľsko-slovenské pohraničie bude mať cestu drevených chrámov. Ukazuje sa, že chrámy nachádzajúce sa na karpatskom pohraničí majú mnohé spoločné prvky, ktoré doteraz prakticky neboli pozorované. Cieľom programu je záchrana kultúrnych pamiatok, najmä drevených sakrálnych pamiatok bez ohľadu na to, ktorému vierovyznaniu patria. Vonkajšej a vnútornej rekonštrukcii bude podrobených šesťnásť chrámov. V nich sa nainštalujú audio-sprievodcovia v jedenástich jazykoch. Budú

vydané samostatné publikácie týkajúce sa jednotlivých chrámov, reklamné pečiatky a mapa cesty drevených pamiatok architektúry. Vznikne aj webová stránka ponúkajúca možnosť virtuálnej návštevy chrámov v 3D. Projekt prispeje ku kultúrnemu rozvoju pohraničia tak, aby susediace národy vedeli viac o sebe a o tom, aké majú spoločné poklady kultúrneho dedičstva.

Vihorlatská hviezdáreň v Humennom „Karpatské nebo - Rozvoj produktov cestovného ruchu založených na astronómii v regióne poľsko-slovenského pohraničia“.

Hviezdy na nebi EÚ svietia jasnejšie, určite oveľa viac osôb ich bude môcť obdivovať a využívať príležitosti „hviezdneho turizmu“. V rámci projektu Karpatské nebo vzniknú nové astronomické objekty, hviezdárne, turistické cesty, nevyhnutné didaktické aj turistické zázemie a rezervácie „tmavého neba“, teda miesta, ktoré ešte nie sú znečistené svetlom. Strácame tmú, tmavé nebo je rovnako potrebné ako kyslík. Projekt bude inšpiráciou pre mladých ľudí, z ktorých sa možno v budúcnosti stanú veľkí vedci. Od najdávnejších čias predsa vieme, že najlepšie investície sú investície do mladej generácie.

Obec mesto Sanok „Roztancované pohraničie. Modernizácia kultúrnej infraštruktúry v Sanoku a Medzilaborciach“.

Otáčajte sa v polke, vykrúcajte, podupkávajte. Problémom, ktorý priamo rieši tento projekt je nedostatočná kultúrna infraštruktúra, ktorá by exponovala, chánila a lepšie využívala kultúrne dedičstvo pohraničia, okrem iného aj tradičné poľsko-slovenské pohraničné tance z oblasti pohoria a podkarpatskej oblasti. V rámci projektu bude rozšírený Kultúrny dom v Sanoku a modernizovaný Amfiteáter v Medzilaborciach. Budú organizované tvorivé dielne tancov tradičných pre národnosti obývajúce prihraničné oblasti a tvorivé dielne klasického tanca. Na záver bude zorganizovaný veľký koncert v Sanoku.

Regionálne riaditeľstvo vodného hospodárstva v Krakove „Vypracovanie informačného systému PLUSK pre spoločné poľsko-slovenské hraničné vody pre potreby Rámcovej smernice o vode a protipovodňovej smernice“.

Ako rozumne využívať vodné zdroje v prihraničných oblastiach, ako udržiavať kvalitu vody a bojovať proti znečisteniu? Je veľmi dôležité viesť vodnú politiku v prihraničných regiónoch takým spôsobom, aby sme zlepšili ekologický stav vôd a aby sme súčasne tieto regióny chránili pred povodňami. Práve tomu bude slúžiť informačný systém PLUSK, ktorý podporí procesy koordinácie, riadenia a vodného hospodárstva. Projektové územie zahŕňa v Poľsku subregióny Nowy Sącz – povodie riek Poprad a Dunajec (po vodné nádrže Rožnów, Czchów) a povodie Čiernej Oravy, na Slovensku Žilinský kraj a Prešovský kraj.

Srdečne ďakujeme všetkým rečníkom a účastníkom konferencie za účasť a príspevky v diskusii. Veríme, že budeme ďalej úspešne spolupracovať.

Dr. Ewa Ślęzak